

مدیرى جلال ساھر

اداره خانه

استانبولده نور عثمانیه

جاده سنده ۴۰ نومرولى

«تورك يوردى»

پنجشنبه ۵ حزينان ۱۳۳۰

تورك سوزى

خلفه دوغرو كيتمك ، خلق ايچون چالشمق . . .

هفته ده بر «تورك يوردى» طرفندره يېغارييلير

يىل : ۱ صاىي ۹

يىللىغى

عثمانلى مملكتى ايچين ۱۲ غروش

روسيه و عجمستان ايچين ۲ روبله

باشقا مملكتلر ايچين ۵ فرانك

صاىيسى ۱۰ پارا

نو صاىيره كى يازيلير :

فتح بايرامى ، حمدى * مصاحبه : توركجه ده دائر : عمر سيف الدين * شعر : سنك سسك ، محمد رفعت * برمكتوب ، بكر

صدقى * مىللى حكايه : تورك چوجوغى . عمر سيف الدين * فاتح سلطان محمد خان ، (رسم) * تجارت دنيا سنده توركلر .

رسم (قاريقاتور)

فتح بايرامى مناسبتيله :

استانبولى فتح ايدره ايلكنجى سلطان محمد خانده حضرتلرى

فتح بايرامى

يېڭى جەمەستانبول دىت عصرىدە گورمەدىكى بىر بايراملە
سويىندى. بوتون توركلار، بوتون مىسلمانلار فاتىح سۇلتان مۇھىم
خان خىزمەتلىرىنىڭ تەبىئەتە گىتەدىلەر. اوبويوك مەبدۇك اوكىندە
توپلاندىلار.

استانبولدا قىلغان ايلك جەمە نامازى خاتىرەسىنى احيا
ايدىن ضىيا بك اوزون بىر نطق اوقۇدى. بوتون
آجىلىرىمىزى آچىدى، زەرلىرىمىزى اورتايە دوكىدى.
دوشمانلىرىمىز: «توركلاردا وطنپوروك و مىلىت دوپىغوسى
اولاماز» دىدىكلرىنى سويلەدى.

اومت بوتون دىنيا ظن ايدىيوركة توركلار اصاللىرىنى
انكار ايدە جىكلار. خاير... ايتىمە جىكلار. ايتىمە جىكلرىنە
جەمە گونكى احتفال جانلى برشاھددر.

اوگون بوتون تورك قىلبلىرى مىلىت عشقىلە چارپىدى.
مىسلمانلارە برابر توركلارى سوهن بعضى ارمنى لردە
احتفاله اشتراك ايدەرك توركلارى حقيقە سودىكلرىنى
فعلاً اثبات ايتدىلار.

نطق ايراد ايدەنلرۇڭ ايجىندە حمدالله صبى بىگك
سوزلىرى بوتون اوتوركلك جماعتى هيجاندن تيتەندى.
بو بويوك خىطىمىزى تبرىك ايدەرز.

توركە دىلزە، توركە شىوہ سىلە، اڭ طىبىى
و مكمىل سوز سويلەين يالگىز اودر. سوزلىرى اوقادار
صىمىمى و دوغرو ايدىكە گەجك احتفاله قادار تاثيرلردن
قورتولاماياجىز.

..

ايشتە آرتق مىلت اوياندى. توركلگى انكار ايدەنلر،
توركلك يوقدر دىيەنلر يا گىلدقلىرىنى آكلاسىنلر...
مىلت استانبولى كىمىلر ضبط ايتىدىگىنى اوگرمەندى.
كندى خاقاننىڭ مغنويته قوشدى. عفو دىلەدى.
«گەجك سەنە داھا آچىق بر آلىنلە، داھا قوتلى، داھا

مقتدر و اميدلى سىنىڭ خىزمەتلىرىگە جىگىز، اى بويوك
پادشاھىز... دىيە آغلادى. مادامكە آرتىق مىلتىز
اوياندى. ھەر تورلو فلاكتلىرىمىزە نىھىت گەلدىگىنى اميد
ايدەيىلر.

استانبولك فتحى ايجون بىر بايرام ياپاركن يونانلىلردە
دكانلىرىنى قاپادىلار، ماتم طوتدىلار. ذاتا بو اونلرۇڭ اُسكى
عادتلىرىدەر. گرىددن تورك عسكىرى چىقدىقن بىرى. ھەرسە
(٢٩) مايسىدە گرىددەكى جامعلارە، تىكىلەرە سىياھ تولىھارلىش
قوجا برخاچ گوتوروب قورلر و زورلە گرىد توركلرىنى
ماتم طوتىمغە مجبور ايدىلر كە بو اونلرۇڭ كىتە برىمالدر.
اونلر استانبولى بىر ضبط ايتىدىگىمىزى اونوتماشلىرىدى.
فقط بىر ضبط ايتىدىگىمىزى اونوتماشلىرىدى. بوسە خاتىرلادىق
واحتفال ياپدىق.

بىر بايرام ياپدىق، اونلر يەنە ماتم طوتدىلار. دىمك حالا
بىزغالبىز. اونلر مغلوب! شىمدن صوگرا دە مغلوب اولماغە
چالدىشمايىز. بو بويوك آرزوى بىزە مىلى احتفاللىرىمىز،
بويوك پادشاھلىرىمىزۇڭ تەبەلىرى، جامعلرى وىرىرى.
دائىما بو بويوك وعالى كەبەلىرى زىيارت ايدەلم؛ وىر آن
تورك اولدىغىمىزى و بوتون دىنيانك بىزە غرضى اولدىقتى
اونوتمايالم.

مەرى

مەسابىھ

توركە يە دائر

دىوانلىرى، يىگى اُسكى جموعەلىرى قارىشىدىرىگىز.
اڭ بويوك شاعىرلىرىمىزۇڭ بىلە يازىلردە بىر چوق خطا
بولاجىسىگىز.

كندى لىساتى بىلمەك، كندى لىساتى يا گىلىش
سويلەمك...

بو خادە دىنيانك نەرسەندە گورولمىشدر؟ زولولر،
آفرىقانك وحشى قىيلەلىرى بىلە كندى آنا لىسانلىرىنى
يا گىلىشىمىز سويلەلر.

حالبوكە فضولى، باقى، غالب دەدەندن طوتىگىزدە
كەل بىگە، عبدالحامىد بىگە وارنجە يەقادار، كوچوك بويوك،
ھەر شاعىرىمىز لىسانىمىزى يا گىلىش و خطالى يازمىشدر.

يىچىن؟ بونى آرامق لازم... بىر توركلر زولولردن
آشاغى، اونلردن داھا استعداد سىزىمىز؟ خاير... فقط
بوتون مىلتلارە بىزە آراخىزدە مەھىم بىر فرق وار. دىنيادە
بىزدن باشقا ھەملىت كندى آنا لىساتى يەنە كندى صرىفەلە،
نخويلە، كندى آداسىلە يازار.

بىز كندى آنا لىسانىمىزى بىر طرفە براقىر، غرىب بىر
تەھالكلە، ختى معنالىرىنى بىلمەدىگىمىز عربچە، عجمچە كەلەر
قوللانمىز. مىلى تورك صرىفە، نخوينە اھمىيت وىرمەيمىز؛
عربچەنىڭ، عجمچەنىڭ قاعدەلىرىلە تركىيلر، جەملر ياپارمىز.
قونوشولان آنا لىسانى ھەملىتدە اولدىغىنى گىبى بىز دە
سلىقەمىز، سوق طىبىعىمىزە اىنمىشدر. بوجانلى لىسانى
يازسەق مخصوصدن بىلە خطا ياپامىز.

..

دقت ايدىگىز. لغت پارالامادن طىبىى بر آدا ايلە
قونوشوزكن هىچ خطا ياپيورمىمىز؟ بو طىبىى آدا ايلە
يازارسەق، شەبە ايتىمەلمكە، بوتون دىنيانك مىلتلىرى گىبى بىز دە
لىسانىمىزى يا گىلىشىمىز يازاجىز.

..

باشقا مىلتلرۇڭ اڭ عادى مىحررلىرى كندى لىسانلىرىنى
قنا يازسەلر بىلە يا گىلىش يازمازلر. چونكە سلىقەلردە،
سوق طىبىعىلردە ياشايان بىر لەجەبى قوللانمىلر.
بىز مىحررلىرىمىز كندى سلىقەلردە، سوق طىبىعىلردە
ياشامايان غىر مىلى و صنى بىر لەجەبى قوللانمىلر.

(برك سەن. جناح كىوتىر. سەبابىر...)

مصراعنى يازان تورك شاعىرىنىڭ سلىقەسەندە، سوق
طىبىعىسەندە بو كەلەلردن هىچ بىرىنى ياشاماز. اونك
سلىقەسەندە آنچاق «ياپراق، ياسمىن، قانادە، كوكرچىن،
بولوط، تازە» كەلەلى وادرد. مرضى برحال اونى،

شەھەر

بوسس سىنىڭ...

استانبولك، سوسلو. گوزەل. ولولەلى افقندىن
برسس چىقوب يوكسەلەر.
اوزاقلارە اوچار گىدر اُسكى بر تورك اوقندىن،
قىصراغندىن داھا زوللو بر تىزلىكلە، صوگرا بىر
فورطنەدر قوپارتىر؛

آسياننىڭ گوبگىندە. بوخوش سسى دوپانلر
فوج يىگىتلر. آرسلانلر
اوشوب گىلەر، قوجاقلاشىر، گوگوسلىرى قاپارتىر؛
بوصاف برك. بودىرك:
يەگىلمەين يىگىلك...

بىن دەگىلم يابانچىسى. طانىيورم. بوسسى
شىمدى بولدم. بوسس سىنىڭ اى توركلگىڭ بىرىسى!
برىيل اول طوىمە يەرق فىض آلدىركن قارشىندە
دقتىمك باشىندە
يەنە بوسس. بىگە نەلر بىلدىرمەدى. دىمەدى!...
يورەگىمە نورلر صاجدى وىردى ھەبىر اميدى...

اى اڭايىسىز چوراقلىرى شىنلدىرن گىنج فىكر!
بىرن دەگىل بوگون سىگا بوون توركلر اگىلەر...

نورە قوب محمد رىھىت

سلىقەسەندە اولمايان اجنبى كەلەلى يازمغە سوق ايدەر.
بىر لىسانە دىگر لىساندن صرىف و نحو قاعدەسى
گىرەمىسەجىكى «ايكى كره ايكى دورت» قادار معلوم بىر
حقيقىتدەر. حالبوكە بر تورك شاعىرى بىر مصراعدە بش
آلتى دانە اجنبى قاعدە قوللانمىر:

(پرتودە ظلال سېھرىك نا اميد...)

و بو مصراعك مغاسنى دىنيادە هىچ بر تورك
آكلاماز. عىجا «سىيا رىنكىلى اميدىز قاراللق يىغىنلرلە
دولو». دىمكى؟

..

تجارت دنیا سنده تورکار :

— پك آعلا همشهری ... سن یوزده قاچ قازانیرسك ؟

— اوقهسی یوز پارایه ده گیل ؛ اوچ غروشه .

— اونو صورمق ایسته میورم . بوتجارتده یوزده قاچ کار ایده رسك ؟

— بن اوپله شی بيلمم ؛ سن آلاقمیسك ؟ نافله بی لافه طوما !

.....

غیر ملی لسانلرینی تقلید ایتیملم .

هرشیئی ترس آ کلامقده عناد ایده نلری براییگز .

اونلر خسته درلر . ایچنده سلیقه مزه ایتمش برچوق عربجه ،

عجمجه کلهلر بولونان گوزهل استانبول تورکجه سنی یازمق

ایسته دیگمزی بیلنلر دیورلرکه :

خاییر ؛ بزم حساس و مقتدر شاعرلریمزك خطاری
کندیلرینه عاند ده گیلدر . قوالاندیقلمی صنی و آجنبی
لسانك بزه اویمایان آداسنه عانددر . اونلرک کندیلرینی ،
روحلرینی ، هیجانلرینی سوهم . فقط یالگیز سلیقه مزده
اولمایان صنی و اوچ لسانك قاعده لرله ترتیب اولونمش

— مقصدیکیزی آ کلا دق بزه اثر گوسته ریگز .

— پك اعلا اوپله ایسه

..

تورکجه نك آهنگنی و شیوه سنی بوزان ، حتی تورکجه
« یارا » کله سنی « یاره » یاپارق اوزرینه ده :

قانایان (یاره محبت) در .

دییه برده عجمجه ترکیب دوزن محترم شاعریمزك
ایشته گوزهل تورکجه بی سومه ینلرک اُك زیاده بگندکلری
صونه سی :

(پروانه زرین) کی هر (زهره زرین)

تیتردی (زمره که لرزان چنده) .

چاغلاردی (لب سلیم خبایان سمنده)

بر (چشمه بللور) ایله بر (جوی بلورین) .

دوشمشدی سیه (برک شبه) (شبنم سیمین) :

شبنم کی تیتردی قر لیل اوزرنده ؛

بر (شپره خفته) ، بر (آهوی چرنده)

ویرمشدی بونزه تکه بر (وحشت نرمین) ...

آهو ایله شپره و (اوراق) ایله (ازهار)

ناگاه فیصیلداشدی (لب آب روانده) ؛

زیرا بویرخانه یه قارشى بواوانده

ای (دریتیم صدف شفقتم) ، ای یار

سن بر (مهذی روح) کی یوکسلوردک ؛

مظلم قورونك ظلی ایچندن کلیوردک

بو نره نك تورکجه سیله یازیلش ؛ طهرانده بیله بویله

آلاجالی بولاجالی برلسان قونوشولماز ، بیلنمز . صوگرا

استانبول تورکجه سیله ، ملی عروض ایله یازان برشاعرک

اوافاجق برغزلی :

گوزلرده سیاحت

چیقدم بوگون گوزهللرک گوزلرنده سیاحته .

بو یولجلیق بيلم ناصیل ابره جکدی نهایته ؟

ماوی گوزلر ، پك عصی ، دالغالی برده کیز گیبی ،

یشیل گوزلر اُك زیاده متایل خیانته ...

صارپشینلر یورغون بریاق سماسنی آندیریبور ،

ایلك بوسه ده باشلا یاجق طالغندن شکایته .

آلا گوزلر آقشام گیبی مهران دولو ، گولگه دولو .

بوگوزلرده بن تصادف ایتهم هیچ سعادتیه ...

گیجه اولدی ... اُك صوگنده سیاه گوزلر گلدی ، دوردم ؛

بو قارا کلتی یولده آرتق امکان یوقدی سیاحته ...

بویکی شعردن هانگیسنك شیوه سی ، اداسی ، آهنگی

تورکجه ؛ تکرار اوقویگز . محاکمه و مقایسه ایدیگز

و قراریکیزی اوپله ویریگز .

..

عربك ، عجمك ، فرانسزلرک ، انگلیزلرک نه قادار

بویوک شاعرلری واردرکه اثرلرینی تورکجه یازمادیقلری

حالده ینه اونلری سوه و تبجیل ایدرز . قونوشدیغمز

طبیعی تورکجه یه بگزمه مین صنی بر لسانله ربانی چالمش

شاعرلریمزی ده بویله سومه لی و اصلا اونوتامالی یز .

حتی اونلرک ، اوچ لسانك قاعده لرینی و کله لرینی

قاریشیدیرارق ، یازدیقلری خارقه لری قونوشدیغمز گوزهل

تورکجه یه ترجمه ایتیملی یز . مثلاً شو پارچا :

هر (شاخسار) شیمدی — نه یاپراق ، نه برچیچک ! —

(برنوده ظلال سپهرنك ناامید) ...

أی (دست آسمان شتا) دورما ، دورما ، چك

هر (شاخسارک) اوستنه بر (ستره سفید) !

کوکلردن املر کی ریزان اولوبور قار ،

هرسوده خیالم کی پویان اولوبور قار .

بر (باد خوشک) (پر صافنده) اوبوقلار

طرزنده دورور بر آراتق ، صوگرا اوچارلر .

صولدن صاغه ، صاغدن صوله لرزان و کریزان ،

گاه اوچاده توپلر کی گاه اولماده ریزان .

قارلر .. بوتون الحانی (مزامیر سکونک) ،

قارلر .. بوتون (ازهارى) (ریاضی ملکوتک) ...

دوک (خاک سیاه) اوستته ، ای (دست سما) دوک ،
 آی (دست سما) ، (دست کرم) ، (دست شتا) دوک
 (ازهار بهارک) یرینه (برف سفیدی) ،
 (الحان طیورک) یرینه (صوت امید) ...!

قونوشدیغمز طبیعی لسانه نثرآ ترجمه سی :

« نه یاپراق ، نه چیچک وار ! شیمدی بوتون قورولقلر
 امیدسز و سیاه قارانلق بیغینلریله دولو... آی قینس سمانک آلی ،
 دورما ، دورما ، قورولقلرک اوستته بیاض بر ثورتو چک !
 گوکلردن امللر گیبی قارلر دوکولویور ، هر طرفده خیالم
 گیبی قارلر گزینیور ، سسبز برروز کارک صاف قنادنده اویوقلار
 گیبی بر آزالق دورویور ، سوکرا ینه اوچویور .

صاغدن صوله ، صولدن صاغه توپلر گیبی تیرمه یه رک کاه
 اوچویور . کاه آقییور . قارلر ... بوتون سکوت مزمارینک
 نغمه لری ... قارلر ... بوتون ملکوت باغچه سنک چیچکلری ...
 دوک آی سمانک آلی . دوک آی سمانک آلی ، آی کرمک ،
 آی قیشک آلی دوک ، بوسیاه طور اغک اوستته بهارک چیچکلری
 یرینه بیاض قارلری ، قوشلرک نغمه لری یرینه امیدک سکوتی
 دوک ! ... »

عمر سیف المریع

مکتوبلر

بر مکتوب

محترم أقدم .

ایکی سؤاللی بر رجاده بولونمش ایدیگنر : برنجیسی
 گوزه تله دیکم ایزدن ممنونمیسگنر؟ ایکنجیسی دهابنده نه
 گبی یازیلر بولماسنی ایستیورسگنر؟ بو ایکی سؤالگزدن
 برنجیسنه جواب ویرمگی زائد عد ایدهرک دیه بیلم که
 یوریدیگنر یولدن ، گوزه تله دیکگنر ایزدن ممنون اولمایان
 هیچ بر تورک یوره گی ، هیچ بر خلق فکری تصور
 ایده مم . ایکنجی سؤالگزه یالگنر برشی قارالایه جنم . اوده

ملتزمی قاصوب قاووران ، صنعت و تجارتدن محروم ایدیلان
 آل و آیاقلریمز باغلایارق بر بریمز طایتدیرمایان ، دونه
 قدر دوشدیکمز فلاکتله ، گوردیکمز حقارتله سبب
 اولان باشلیجه « جهالت و مکتبسزلکدر . ایشته نیم بوندن
 پک چوق یوره گم یانلق اولدینی ایچون ، دائما غزته گزده
 شومنحوس جهالتک احاسنه چاره ساز اولاجق مکتبلر
 تأسیسندن ، و بومکتبلره دوام ایده جک چوجق بابالرینه
 تشویق آمیز سوزلر یازیلر گورمک ایسترم . عن اصل
 آنادولودن اومبارک اولکهدن بولندیغم جهتله ینه اوطرف
 کویلرند ده پک چوق چوجق بابالرینک صرف جهالت
 پرده سی گوزلرینی قپادیغندن اولاجق که علمه قارشى بر
 قیدسزلک ، اولادلرینی مکتبه کونده رده مزمزک گیبی قنا
 فکرلر بسله مکده اولدقلرینی گوردیم . بونلره آگلادیلما .
 لی که حسابنی طوتدیرمق ، عسکرده بولنان اوغلنه مکتوب
 یازدیرمق ایچون عجبا قاچ دفعه لر کویک امامنه مراجعتده
 بولونارق یالواردینی واقع اولدی . شاید اوغلنی اوقوتماز
 و اوقوتدیرمازسه دنیا و آخرتده ده معاتب طوتیله جنی
 بیلدیریلریدر .

یوقاری ده جهالتدن مکتبسزلکدن یوره گم یانلق
 دیمشدم . اوت باقیگنر بش سنه بلغارستانده و بلغارستانک
 یوز ، یوزاللی خانه لک عادى کویلرند ده بولندیم . بورالرده کی
 مکتب بنالری بویوک قصبه لرک مکتبلریله عادتاً یاریش
 ایدیور دیه جک قدر واسع ، محتشم ، و منتظمدر .
 و هر چوجو غک مکتبه دوامی ده مجبوریدر . برگون
 مکتبدن گیری قالان چوجو غک باباسندن بش فرائق جزا
 آلینیر . تکرری داها بویوک جزالره قارشیلانیر بوکو .
 یلرک اهاالیسی ده چیفتجیدر . مکتبه تدریسات علوم
 ابتدائی اولقله برابر یاریسندن چوغی زراعته ، چیفتجیلکه
 وطن و ملت فکرلرینک اویاندیرماسنه منحصردر .
 مع التأسف یوردیمزک ائک معنا یرنده آچیقلیغیله برابر بر
 حقیقتی گوردیکمدن ، اعترافه مجبورم : استانبوله
 ورودیمک ایکنجی سنه سی ایدی . برایش ایچین چتالجه